

ČAJ

Pro chuťle pohody

BŘEZEN 2018

Časopis Autorů Jičínska

...

Návraty do dětství
do skulin vnitrotělního pobývání
a skrčenosti do klubíčka
matko
hledám prostor pro žití mezi davy
srocujícími se pod okny
nehleďte na nás, když jíme, spíme,
obchodujeme s city
hledám prostor v sobě
hledám tiché místo, kde se můžu skrčit

Andrea Marie KAPUSTOVÁ

138

Vážení čtenáři,

březnové číslo ČAJe nás zavede na Slovácko, kde jsem minulé léto pobýval na dovolené. Sehnal jsem tam zajímavé knížky a kontakty. Jednak jsem objevil autory z tohoto kraje. **Michal Čagánek** se nám v ČAJi již představoval, ale spíše jako prozaik. Tentokrát jej poznáme jako básníka. Společně s ním svoji tvorbu představí **Andrea Marie Kapustová, Katka Bětka Kohoutová a Jan Bezděk.**

V Uherském Hradišti jsem objevil ředitele **Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana Mgr. Radovana Jančáře**, autora knih zabývajících se problematikou rakousko-uherských vojáků (**„Bojovali za císaře pána, podtitul: Fakta a příběhy vojáků ze Slovácka v rakousko - uherské armádě“**). Jsem rád, že ochotně poskytl rozhovor, ve kterém se mimo jiné vyznal k lásce k rodnému kraji (**„Slovácko miluji a popravdě si nedovedu představit, že bych žil někde jinde.“**)

Problematikou legionářů se zabýval nymburský badatel a autor řady místopisných publikací **Jan Řehounek**. V rozhovoru přiznal, že : **„Byli to bez jakékoliv nadsázky hrdinové, kteří nasazovali životy za ideu samostatné republiky.“**

Březnové číslo je opět věnováno právě prostřednictvím vojáků a legionářů 100.výročí vzniku Československa. Přispívá k tomu i moje představení knížky **Ranko Risojeviće „Bosenský kat“**, ke které napsala doslov nám v Jičíně známá **Zvezdana Marković.**

Tvorbu regionálních autorů představují dvě vzpomínkové prózy, a to **Zlatý Zákoutský „O měnové reformě roku 1953“** a moje dětská vzpomínky z knihy **„František“** na mého dědu, rakousko – uherského vojáka za Velké války (**„Moje dětské vzpomínky na dědu.“**).

Přeji Vám krásný první jarní měsíc a pěkné počtení

Váš Václav

HOST ČAJe:

Na svých cestách po Uherskohradištsku jsem objevil sbírku „STÁLICE.“ Rád bych se s Vámi o ní podělil, a tak Vám představuji autory z této sbírky a jako bonus ještě další autorku, která sice žije v kraji Bílých Karpat, ale má blízko i k našemu kraji.

AUTOŘI Z UHERSKOHRADIŠŤSKA

Michal ČAGÁNEK (*1978, Nezdenice) <http://prameninspirace.cz/>
Už když chodil do mateřské školy, o něm tvrdili, že bude básníkem. Netušili, že jim dávno je. Punc básnické duše nesou jeho písně a příběhy, stejně jako vše, co dělá a čím je.

Andrea Marie KAPUSTOVÁ (*1982, Slavičín)

Básně začala psát ve svých pubertálních letech, láska k nim ji však, jak je u jiných lásek běžné, neopustila, věří, že v literárním vyjádření lze najít smysl života.

Jan BEZDĚK (*1982, Uherský Brod)

Zrozen na Slovácku, tamtéž nasál poetickou duši. Již několik let prochází školou života v Praze. A věří, že mávnutí motýlích křídel, stejně jako každodenní maličkosti, má velikou sílu.

Katka Bětko KOHOUTOVÁ

Cesta mého života mě vedla ze sídliště v blízkosti Brna, přes jeskyně Moravského krasu, Krkonoše, Orlické hory až po současný život na samotě v kraji Moravských Kopanec v Bílých Karpatech. Do Bílých Karpat jsem se nastěhovala před šesti lety s manželem řezbářem a ročním synkem. Za šest let nám přibyl další syn, maličká dcerka, dva koně, pár koz, noví přátelé a sousedé.

Toto místo a jeho okolí si velmi rychle získalo mé srdce a objevování tohoto kraje (nejen fyzické) je velkým dobrodružstvím. Způsob našeho

života nás vrací k přírodě a tradicím a těžkosti jsou střídány s radostmi z těch „nejobyčejnějších“ věcí a činností. Ve svých textech se snažím zvětšit, spíše ty radostné a povznášející okamžiky. Tíže života je tu také dost, ale vždy nás překonané problémy posunou blíž k sobě a Bohu. A tak se s nadějí dívám dopředu.

Informace o autorech ze sbírky „Stálice“ a z webu

<http://prameninspirace.cz/> . Sbírkou doplnil fotografiemi Tomáš Man.

Katka Bětko KOHOUTOVÁ

PŘÍCHOD

Očekávám příchod

svého prvního dítěte
pod dřevěnou sochou
Panny Marie.

Ruce jeho otce
vyřezaly sochu
a teď na mých zádech
ulevují od bolesti.

Ve vzpřímené poloze –
Matka Země pomáhá rodičkám
svou silou.

Naděje a strach
úzkost a zvědavost
důvěra a odevzdání

nádech a výdech
bolest a radost.

Napětí vrcholí a náhle –
seshora sestupuje do mého těla
prastará síla Božské Matky,
s důvěrou se odevzdávám,
nekonám já,
nekoná dítě,
jen posvátná síla
prostupuje mým tělem
a nový život
dere se na světlo.

A pak...
dvě těla z jednoho
a slzy radosti
a dřevěná Matka Boží
usměje se na nás.

(Věnováno mému synu Matějovi a personálu vrchlabské porodnice)

DŮM NA POMEZÍ

Náš dům na pomezí

Pod domem Země
Nad domem Nebe
Před ním oheň
Za ním pramen

Náš dům na pomezí

Před domem Slovensko
Za domem Morava
Pod ním les
Za ním louka

Náš dům na pomezí

Za ním minulost
nešťastné osudy
Před ním budoucnost
snad štěstí...

Náš dům na pomezí

Když jsme se potkali –
sesuté komíny,
propadlý strop,
rozteklé příčky z kotovic

měl náš dům na pomezí

Dnes večer –
teplo z kamen,
světlo z oken,
děti v postýlkách,
zvířata v chlévě,
muž v dílně,
já v křesle

v našem domě na pomezí.

15.11.2010

NA POČÁTKU

Na počátku bylo Slovo
a to Slovo bylo u Boha
a to Slovo byl Bůh
Na počátku bylo Óm
a z něj povstal celý svět

Na počátku bylo zrno
a z něj povstal klas
a z něj byl stvořen chléb

Na počátku byl úsměv
a z něj povstala láska
a z ní byla stvořena rodina

Na počátku bylo semínko
a v něm byl ukryt celý strom
a z něj byl stvořen obrovský jilm
na břehu našeho potoka

Na počátku byla touha
a z ní vzešla myšlenka
a z ní byla stvořena skutečnost

Možná, že na počátku
...seděl Bůh se svým malým
synkem
a jeho synek si hrál s hrstí semínek.
„Co je to, tati?“, zeptal se Boha.

„To jsou semínka.“
 „A čeho?“
 „Vesmíru.“
 „Tati, zasadíme si vesmír!“, žadonil synek.
 „Tak dobrá.“, souhlasil Bůh po chvíli,
 „Ale musíš se o něj starat a každý den ho zalévat svou láskou, aby nezahynul.“
 „Ano! Budu!“, radoval se synek a tleskal ručkama.
 A tak Bůh vzal jedno semínko vesmíru
 a zasadil ho do kypré půdy nestvořeného nekonečna.
 A malý synek se na něj zadíval svýma láskyplnýma očima a srdcem a semínko začalo bobtnat a pak s velkým třeskem praskla jeho slupka
 a začal se rodit vesmír ...

Vnímejme začátky, je v nich velká síla, je v nich zhuštěná budoucnost. Počátek je v doteku, v setkání. Dotek muže a ženy, dotek vajíčka a spermie, dotek hory a prvních slunečních paprsků, dotek myšlenky a odhodlání, dotek Nebe a Země

DOTEKY

Pracovala jsem s muži
 dotýkali jsme se kamene
 dotýkali jsme se země
 dotýkali jsme se svých životů
 a stavěli horské cesty
 na počátku svých cest

Učila jsem děti
 dotýkala jsem se jejich rozumu
 a ony se dotýkaly mého srdce
 a pak jsme se dotkly svých dlaní
 tančily a smály se

Tančila jsem se ženami
 dotýkaly jsme se svých těl
 při tanci, při masáži
 dotýkaly jsme se svých duší
 při sdílení vnitřních světů
 i každodenních starostí

Chodila jsem po Zemi
 dotýkala jsem se jí svými chodidly
 a ona se dotýkala
 travou a hlínou mých chodidel
 vánkem mého těla
 vůní mého nosu
 barvami květin mých očí
 zpěvem ptáků mých uší
 a Země prostupovala mým tělem
 rozechvívala mou bytost
 a rozradostnila mou duši

...

Ukázka ze sbírky „Kam se ztrácí čas“, kterou v současné době autorka připravuje k vydání.

DÁVNO

Třídil jsem papír
a našel báseň
na druhou stranu účetní zprávy
napsal ji kdosi mým písmem
Jak dávno asi
když ani vzpomínky
už nejsou

OBLÍBENÁ

Moje oblíbená báseň je tichá
umí i křičet, když je třeba
zná příběhy, naslouchá těm mým
chodívá se mnou do všech míst
jindy vyjde si jen tak sama
a ačkoliv zná i jiné
básníky, nežárlím
vždy přinese od nich
zas větší kus sebe sama
a k nohám mi ho položí

STÁLICE

Jsou lásky stalice
jsou ženy, se kterými nepojí tě víc
než doteků letných několik
na samé hranici pěny
na okraji srázu se jménem věčnost
ještě jsi tam – a už jsi tady
sotva půl je tě – a už jsi celý
teprve rodiš se – a už je tady smrt
do rytmu zpívá tvých vzdechů
když kráčíš po hraně
sny mění se v realitu
realita nazývá se životem

a život je tu
tak jako lásky tvé, stalice
tak jako kapky deště na parapetu
když ráno je
a ty nikam nemusíš
nemusíš opustit své sny
postel nohama na zemi pevně stojí
a přikrývka se zvedá
jak do vody vnořený se díváš
a svět je průzračný
díváš se zevnitř
a svět tě objímá
a naplňuje zároveň

HROMÁDKY

Život sbalený do krabic
v kapse poslední navštívenku
aby, až vyženou tě na chodník
nezapomněls, čím jsi byl
hromádkou jmen a příjmení
titulů, jež nezaručí nic
Ani život
ani smrt
natož lásku

ZÍTRKY

Chutnáš i včerejší
i zlevněnou mám tě rád
když líbám tvé okoralé rty
kdy objímám povadlé tvé prsy
ty stále to jsi
Vezdejší chléb
nadějeplných zítřky

LŽIČKY

Ukaž mi člověka
který umí vyřezat lžičku
a potom jíst
krmi, kterou sám připravil
na ohni, který sám rozdělal
v domě, který sám postavil
vysadil stromy
aby daly
ovoce
i dříví na popal

KRALEVIC

A o Bohu už jsem mluvil?
jak shrben vcházel do dveří
hned klesal na dubovou židli
tíhou světa schvácený
a nikdo nepomohl, nikdo neulevil
jen děti několik a toulaví psíci
starý hrobař, jenž pochovával
Hamleta
a švec – mladý učeň odnaproti
každý den po práci
na housle tak krásně hraje
že Bůh se znovu napřimuje
a tichounce se usmívá

Andrea Marie KAPUSTOVÁ

SPOJITOSTI

Kvést dorůst plodit
nezůstat ladem
půda
černozem
(pokusy o oplodnění)
spojitosti

KŮRA OBRŮSTÁNÍ

Vyrvat ze samoty kus kůry
stromu obrůstání
osamělost vrůstá do prostorů
kde kdysi byli dva

NÁVRATY

Ukážu ti své srdce
rychle, neopatrně
zableskne se chirurgická ocel a
rouška doktorova
vyjmu jej na okamžik
(ty ho pak rozčtvrtíš)
a podáš mi ho zpět
bypass lidského vztahu

...

Návraty do dětství
do skulin vnitrotělního pobývání
a skrčenosti do klubička
matko
hledám prostor pro žití mezi davy srocujícími se pod okny
nehleďte na nás, když jíme, spíme, obchodujeme s city
hledám prostor v sobě
hledám tiché místo, kde se můžu skrčit

DÍVKA S TULIPÁNY

Odcházíš a vidíš dívku s tulipány
možná trochu lítosti z odcházení
možná trocha sentimentu z rozchodu
stojí sama a už to tak zůstane
neschopnost žít s kýmkoli je také lidským osudem
až se dostaneš na roh ulice
slzy se ti budou tlačit do očí
utřeš si rukávem obličej, vytáhneš cigaretu
není nic jednoduššího, než si zapálit
a všechno zahnat do sklenky s vínem
jen kdyby ten pocit provinění nebyl tak bolestivý

CHTĚL BYCH BÝT

Chtěl bych být básníkem
a zachytit všechnu krásu slovy
Chtěl bych být malířem
a namalovat celý svět
Chtěl bych být mužem
a milovat tě bez ustání
Chtěl bych být
ještě alespoň pět minut

KREV LÁSKY

Dvě jarní nálady
v jednu se spojí

Večerem vlahým
projdou kus cesty

Naleznou útěchu
v jeho - jejím srdci

Každý pak uroní
kapku své krve
pro štěstí
toho druhého

BEZ NÁZVU

Z barevných portrétů
slovíček tepaných

V zrcadle pro něhu
vane stesk po létu
a ještě sní si...

APOLLO 13

Každé ráno hledám sílu
abych mohl přežít den
Každý večer skáču z mostu
celou noc se sbírám

Ztrácím kontakt s realitou
nemám tušení kdo přebývá ve mně
a co ze mne zítra bude

Houstoně mám problém
jsme vzdáleni
ztrácím spojení
a ty jediný mi můžeš pomoci

Houstoně mám problém
jsme vzdáleni
ztrácím spojení
a ty už mi nemůžeš pomoci

A éterem se šíří zpráva
Houstoně mám problém...

MILOSTNÁ ZPOVĚĎ

Myslíš si, že jsem platonik
a vidíš ve mně klučinu
necháš se pozvat na tonik
netušíš, že jsem muž ginu

**„Slovácko miluji a popravdě si nedovedu představit,
že bych žil někde jinde!“**

ROZHOVOR - RADOVAN JANČÁŘ

O dovolené jsme zavítali na Slovácko. Z Uherského Hradiště jsme se vydávali poznávat okolní zajímavosti. Přímou v městě nás zaujala stavba bývalé židovské synagogy a při bližším ohledání jsme zjistili, že zde sídlí Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana. Jako knihomil jsem tento veřejný dům navštívil a od knihovnic získal brožurku ředitele knihovny Mgr. Radovana Jančáře „Generál věrný svému císaři“ (o generálu Rudolfo Králíčkovi). Zjistil jsem, že pan ředitel je milovníkem historie a napsal další knihu věnovanou rakousko-uherským vojákům („Bojovali za císaře pána, podtitul: Fakta a příběhy vojáků ze Slovácka v rakousko - uherské armádě“). A protože v roce 2018 uplyne století od vzniku Československa, ohlížím se v ČAJi za událostmi před sto lety, tedy i po všem, co se týká vojáků za Velké války. Myslím si, že pan ředitel Jančář je člověkem, který k tématu má hodně co říci. A pochopitelně se podíváme i po Uherském Hradišti a knihovně, kterou řídí.

- Pane řediteli, nejprve se zeptám na knihovnu Bedřicha Beneše Buchlovana. Přiznám se, že mi jméno zdejší významné kulturní osobnosti dříve mnoho neříkalo. Můžete nám představit pana Buchovana, kterého máte ve svém názvu? A od kdy nese knihovna jeho jméno?

Vlastním jménem se rodák z Tučap jmenoval Bedřich Beneš, přídomek Buchlovan si přidal později. Původním povoláním byl učitel, ale mimo to zejména spisovatel, básník, překladatel, bibliofil, vlastivědný pracovník a v neposlední řadě městský knihovník v letech 1927 – 1939 a 1945 – 1951. Patřil k významným hradištským hybatelům kultury, proto po něm byla v roce 1992 pojmenována knihovna.

- Jak došlo k tomu, že se knihovna usídlila v bývalé židovské synagoze? Byla v Uherském Hradišti početná židovská komunita?

Těsně před druhou světovou válkou zde žilo přes 300 osob židovského původu, ale na rozdíl od nedalekého Uh. Brodu neměli vlastní samosprávu. Během okupace byla hradištská synagoga vypálena, poničena a původně určena k demolici. Vzhledem k absenci kulturního stánku ve městě byla roku 1945 odkoupena od židovské obce (bývalých židovských spoluobyvatel se vrátilo minimum) a adaptována jako kulturní zařízení. Od roku 1951 zde sídlila knihovna, Slovácká filharmonie a pěvecké sdružení Svatopluk. V roce 1966 celá budova vyhořela. V následujících dvou letech podstoupila další rekonstrukci a od této doby všechny její prostory slouží výhradně veřejné knihovně.

- Co může kromě klasického půjčování knih vaše instituce nabídnout čtenářům a návštěvníkům? Na co byste nás pozval?

Stejně jako obdobné knihovny našeho typu a velikosti jsme klasickým komunitním centrem pro širokou veřejnost nejenom městskou, ale i celého regionu. Na všechny aktivity, které provozujeme by patrně rozsah našeho rozhovoru nestačil, proto zmíním jenom některé stěžejní akce pro veřejnost. Jistě víte, že právě v naší knihovně vznikla dnes již proslulá a populární Noc s Andersenem, pro dětské čtenáře také pravidelně pořádáme festival k podpoře dětského čtenářství Hradištské sluníčko (letos bude již 19. ročník), ale pokud bych vás měl pozvat na něco speciálního, tak jsou to Slovácké slavnosti vína a otevřených památek, které se pravidelně konají druhý zářijový víkend. Součástí slavností je i klezmerový koncert nebo taneční vystoupení u Knihovny BBB, které právě připomíná zvyky bývalé hradištské židovské komunity. Už jsme přivítali klezmerové kapely Létají rabín, Mi Martef nebo místní RabiGabi a S. či prostějovský soubor Rút.

- Zním ze zdejšího kraje autora Michala Čagánka, psal jsem o jeho

knížkách a nakonec se sám představil v ČAJi před časem. Máte při knihovně nějaké sdružení regionálních autorů, poskytnete zdejší literárním elévům zázemí, popř. Vydáváte jejich tvorbu?

Popravdě řečeno, zase tolik regionálních autorů u nás nemáme. A ti, kteří píší, jsou většinou s naší knihovnou spjati velmi úzce, např. Jiří Jilík. Spíše se zaměřujeme na pořádání besed a autorských čtení, protože regionální literatura je veřejností žádána. Knihovna sama knihy nevydává, ale u funguje u ní Spolek přátel literatury a knihovny (SPLK), který několik knih s regionální tematikou vydal. Jedinou výjimkou byl drobný svazek Poezie ze šuplíku, kde jsme představili 18 amatérských autorů z řad širší veřejnosti.

- Z vašich knih nelze nepoznat, že máte rád historii? Je to pouze koníček nebo jste tuto vědu studoval?

Vystudoval jsem Filosofickou fakultu, obor knihovnictví a informační věda, historie, zvláště regionální, je ale mým velikým koníčkem. Jak kdysi pravil Cicero: „Život zemřelých je uložen v paměti žijících“. A toto moto se snažím naplňovat.

- V Cimrmanově hře „České nebe“ se v závěru říká, že všichni čeští vojáci přijdou do nebe, ať mají na sobě jakoukoliv uniformu. Narážím na vaši knihu o generálu Rudolfovi Králíčkovi „Generál věrný svému císaři.“ Jak jste se k tomuto zapomenutému jménu naší historie dostal?

Kniha je asi příliš honosné pojmenování třicetistránkové brožurky. Jde o jakýsi dovětek předchozí knihy Bojovali za císaře pána, kde jsem částečně generála Rudolfa Králíčka zmiňoval. Odborníkům na vojenskou historii není jeho jméno neznámé, ale širší veřejnost o něm nevěděla vůbec nic. Bylo mi líto, že jeden z kandidátů na vrchního velitele RU armády, oblíbenec posledního císaře Karla a držitel řady významných vojenských vyznamenání nemá ani vlastní hrob a jeho život po Velké válce je prakticky neprobádán. Snad se mi podařilo Králíčka, alespoň u nás na Slovácku, rehabilitovat a více přiblížit lidem.

- Vaše kniha „Bojovali za císaře pána, podtitul: Fakta a příběhy vojáků ze Slovácka v rakousko - uherské armádě“ je cenným přínosem k poznání osudů obyčejných vojáků. Vydal jste ji u příležitosti 100. výročí Velké války. Můžete nám knihu v krátkosti představit. Kolik odhaluje osudů, lidských tragédií? A jak složitě vznikala?

Kniha je cíleným kompilátem autentických deníkových záznamů,

korespondence, dobových novinových článků, kronikářských zápisků, orálního vypravování a často i velmi malých textových „drobniček“. Doplnují je unikátní fotografie, z nich většina nebyla nikdy publikována a jejich výpovědní hodnota je až zarážející – odpočívající vojáci s hrajícím si děvčátkem, polní obvaziště s ležícími čekateli na smrt, transport raněných z ruské fronty a najednou i vy sami jste v myšlenkách součástí příběhu Velké války. Čtenář nechť nečeká kompletní dějiny první světové války, ale reálné, někdy až kruté příběhy obyčejných chlapců a mužů, kteří měli tu smůlu, že se ne vlastní vinou ocitli ve víru nejkrvavějšího běsnění, co do té doby lidstvo poznalo. Všechny jsou samozřejmě systematicky i chronologicky ukotveny ve větším celku válečných událostí, aby se čtenář lépe orientoval a pochopil snáze některé souvislosti. Ústředním leitmotivem celé knihy je ale příběh - skládající se z desítek příběhů menších - který bychom měli znát, neboť jeho důsledky ovlivňují náš život ještě dnes.

Složitě bylo sesbírání veškerých materiálů, které trvalo několik let, vlastní psaní bylo jednoduché, protože mne to neskutečně bavilo a doslova jsem tím žil.

- Zaujalo mě, že v anotaci ke knize se píše, cituji: „Publikace chce také poukázat na upřednostňování hrdinných legionářů, na nichž je ostatně postavena celá tradice novodobé české armády, na úkor tisíců takřka bezejmenných vojáků, kteří bojovali až do konce pod rakousko-uherskou orlicí a poopravit s tím úzce související rozšířený názor veřejnosti, že Češi naposledy válčili na Bílé hoře.“ Jak se díváte na význam legionářů? Například můj děda, Václav Franc, zůstal až do konce také vojákem rakousko-uherským. Naštěstí se, kromě drobného zranění nohy od šrapnelu, přestál válku bez větších úhon.

Na legionářské tradici je postavena naše armáda a já osobně proti legionářům nemám žádné výhrady, ale odpovím několika čísly. 1,4 milionu vojáků z českých zemí bojovalo v uniformě rakousko-uherské armády, co se týče legionářů (všech dohromady), statistiky se liší, nicméně největší uváděný počet je do 90 000 legionářů. Cítíte sám ten nepoměr? Legionářům se dostalo mnoha poct v období první republiky i po roce 1989, ale co ti ostatní? Již v době svého návratu z války prožívali zklamání, vždyť oni přísahu nezradili a najednou byli zrádci nového Československa, Austrijáci, jak se jim hanlivě říkalo. A v žádném historickém období se o nich takřka nepsalo. Stejným nesmyslem jsou zkazky o jejich zbabělosti. Na italské frontě patřili k

nejlepším a nespolehlivějším vojákům. Na vojenských hřbitovech rozesetých po Krasu odpočívá přes 30 000 českých a moravských vojáků. Pozůstatky dalších tisíců nebylo možno identifikovat a pohřbít. A slavná bitva u Zborova tak ve srovnání s např. 10. sošskou bitvou nutně ztrácí léty budovaný kredit... Ale abych se vrátil k vaší otázce. Jde mi pouze o spravedlivější zhodnocení našich dějin a o prokázání úcty těm, kteří se jí za svého života bohužel nedočkali.

- Určitě jste při bádání narazil na spoustu zajímavostí, můžete nám přiblížit nějakou „veselou historku z bádání?“

Vzhledem ke skutečnosti, že většinou píší o nepříliš veselých věcech, tak z vaší otázky poněkud uteču. Všelikerých zážitků je bezpočet, určitě mne potěšilo, že díky knize Bojovali za císaře pána, byla odhalena pamětní deska generálu Králíčkovi v Huštěnovicích. Velmi dojemné bývají ohlasy čtenářů a jejich dopisy, ale nejzajímavější jsou určitě setkávání s pamětníky, mnohdy velmi pokročilého věku, kteří jsou doslova vděční za to, že si na ně někdo vzpomenu a že ještě někoho zajímají. Bývají to dlouhé besedy s diktafonem, leckdy z rozhovoru použiji jenom pár vět, ale jejich životní osudy bývají natolik zajímavé a dramatické, že by stálo za to zpracovat je pro budoucí generace. Žádný spisovatel nedokáže vymyslet a napsat takové zápletky, jaké přináší život, zvláště pak v minulém století, které bylo na dějinná dramata obzvláště bohaté.

- Dozvěděl jsem se, že jste šéfredaktorem časopisu ZVUK. Zahrnuje čtyři regiony Zlínsko, Valašsko, Uherskohradištsko a Kroměřížsko. Již před lety jsem si právě z Kroměříže pár časopisů přivezl. Můžete nám tento přínosný časopis blíže představit?

ZVUK je charakteristický především tím, že má na rozdíl od jiných regionálních časopisů daleko větší záběr a přesah, nezabývá se jenom folklorem a regionální historií, ale akcentuje i širší společenské, a z části i politické dění. Díky tomu, že je zároveň i periodikem krajským, rezonuje v něm zajímavá „směsice“ městské a krajské (Zlín), slovácké (Uh. Hradiště), valašské (Vsetín) a hanácké (Kroměříž) identity. Navíc vychází nepřetržitě více než čtvrt století, a přesto nepodléhá žádným módním trendům, což dokazuje jeho životaschopnost. Určitou zajímavostí je, že na základě časopiseckých článků otištěných ve ZVUKu vznikla později celá řada publikací.

- Jako ředitel knihovny máte v popisu práce sledovat současnou literární

produkci, třeba proto, aby knihovna měla pro své čtenáře aktuálně žádané knihy. A co vy jako čtenář? Máte své oblíbené autory? Kterou knihu byste čtenářům doporučil?

Nejvíce čtu historickou literaturu faktu, především o první světové válce, knihy o represích komunistického režimu, násilné odsuny Němců apod. Snažím se také udržovat v obraze čtením současné české a slovenské prózy, což není tak složité, protože kvalitních knih z této oblasti je jako šafránu. Oblíbených autorů jsem měl mnoho, záleželo i na období. Pokud bych měl jmenovat českého autora, tak určitě Bohumila Hrabala, na jehož následovníka zatím marně čekám. Ze světových autorů patrně maďarského spisovatele Sándora Márai, ale je těžké vybrat jednotlivce. Čtenářům bych rád doporučil knihu, kterou jsem právě teď dočetl. Jde o literární románový debut mladé tatarské autorky Guzel Jachiny Zulejka otevírá oči. Děj se odehrává v Sovětském svazu v období let 1930–1946 a začíná v zimě roku 1930 v zapadlé tatarské vesničce, ve které žije obyčejným životem, tak jak žila její matka, babička i prababička, třicetiletá tatarská žena Zulejka. Když dochází k rozkulačení a její muž je při potyčce s rudým komisařem zastřelen a ona s dalšími kulaky poslána na Sibiř, stýská se jí po minulém těžkém, ale srozumitelném životě. V právě vybudovaném pracovním táboře a v krutých podmínkách Sibíře se jí narodí syn Jusuf, který ji drží při životě a pomáhá přežít drsné podmínky gulagu. Román končí v roce 1946, kdy se šestnáctiletý syn Zulejky z tábora pokouší utéct. Román asi nejlépe charakterizovala známá ruská spisovatelka Ljudmila Ulická: „Zůstane pro mě záhadou, jak se mladé autorce podařilo napsat tak silné dílo oslavující lásku a něhu v pekle...“

- A co Švejka? Já osobně jej mám rád a vracím se k němu. Vlastně to souvisí s tou Velkou válkou. Někdy se setkávám s názorem, že mladá generace už Švejka nechápe, takže jej ani nečte. Navíc prý film s Rudolfem Hrušínským v hlavní roli neodpovídá představě Jaroslava Haška. Co vy na to?

Švejka mám samozřejmě také rád, ať už v knižní nebo filmové podobě. I když mne mrzí, že právě podle něj si několik generací vytvořilo mylnou představu o rakousko-uherské armádě a vojácích, kterou už asi nelze zcela vyvrátit. Sám dodnes nevím, jestli byl opravdu blbec nebo natolik geniálně „vyčůraný“... A co se týče filmu, domnívám se, že snad neexistuje film, který by stoprocentně odpovídal představám autora knižní předlohy. Jedině snad, že by jej natočil on sám.

- Švejk by si ale určitě dal dobrou slivovici. Dozvěděl jsem se, že pálení slivovice je vaším koníčkem. Je to pravda? A jak dlouho se vašemu koníčku věnujete?

Tady bych si vás dovolil poněkud popravit, mým velkým koníčkem je ovocnářství a pálení slivovice a její degustace je až poslední etapou celoroční různorodé činnosti. Vlastním dva ovocné sady, o které se velmi rád starám – seču a shrabuji travu, vysazuji nové stromky, prořezávám stávající, sbírám ovoce apod. Vzhledem k tomu, že pocházím ze staré sedlácké rodiny, tak se dá říci, že jsem to měl v genech asi už od narození. A nechtěně jsem navázal na svého slavného předchůdce B. B. Buchlovana, který ve své stati Slovácká slivovica již v roce 1949 napsal „že není nad slivovici ze Slovácka, její výjimečná jakost, které nelze nikde jinde dosáhnout, má původ právě ve švestkách slováckých. Pravá slovácká slivovice při požití nepálí v hrdle, ale příjemně hřeje po celém těle.“ Nezbývá než souhlasit, a jestli nevěříte, přijed'te někdy okošťovat!

- Slivovice patří k vašemu kraji, ve kterém se nám na dovolené líbilo. Nakonec jste obklopeni krásnou přírodou, řadou hradů a zámků a dalších pamětihodností. Kromě tradičních návštěv (Buchlov, Buchovice, Bučovice Velehrad, atd.) se nám líbil i skanzen v Modré. Takže na závěr: Jste rodák z

kraje kolem Uherského Hradiště? Dokázal byste žít někde jinde? A na co dalšího byste naše čtenáře ještě pozval?

Jsem rodák z Těšova, který je od roku 1976 součástí Uherského Brodu, ale již čtvrtstoletí bydlím v Uherském Hradišti. Slovácko miluji a popravdě si nedovedu představit, že bych žil někde jinde. Otázku jste opět začal slivovicí, tak bych si čtenáře dovolil pozvat do Muzea lidových pálenic ve Vlčnově, které spravuje Slovácké muzeum a najdete v něm opravdu skvostné exponáty. Další nádhernou akcí jsou Slovácké slavnosti vína a otevřených památek, které se v našem městě tradičně konají druhý zářijový víkend, letos je to 8. a 9. září.

Děkuji za rozhovor.

Václav

**Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana
v Uherském Hradišti.**

**„Byli to bez jakékoliv nadsázky hrdinové,
kteří nasazovali životy za ideu samostatné republiky.“**

**Rozhovor s Janem Řehounkem
o knize „Příběh legionáře: v zavšivené košili a se šrapnelem v
těle kolem světa“**

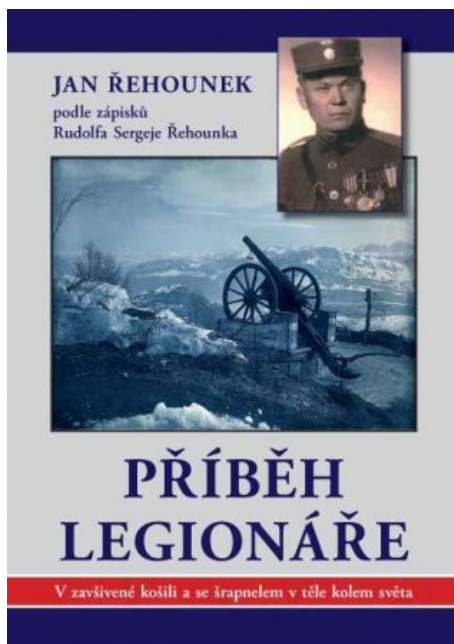
"Po desetiletích objevené zápisky legionáře Rudolfa Sergeje Řehounka zpracoval jeho prasynovec Jan Řehounek do strhujícího příběhu účastníka bitvy u Zborova, obyčejného vojáka – rozvědčíka z bojů na transsibiřské magistrále i z cesty kolem světa přes Japonsko, Spojené státy a Francii po návrat do vlasti. Od známých legionářských knih – Kratochvíla, Medka, Gajdy a dalších vysokých důstojníků – se liší pohledem vojáka, který se plazil blátem, spal na zemi či ve vagónech plných štěnic, zranění si léčil v tyfových špitálech, po sibiřské magistrále šel před ešalony pěšky s puškou v ruce, aby ji zbavil protivníků z řad bolševiků, bělogvardějců i zločineckých band, jemuž zůstal kus šrapnelu od Zborova v těle až do smrti. Doplněno řadou fotografií."

Tak je představena kniha, na jejímž vydání má velkou zásluhu spisovatel, publicista, regionální historik a novinář Jan Řehounek.

Kniha vyšla v roce 2011 v nymburském nakladatelství Kaplanka.

Více zde: <http://rehounek-kaplanka.webnode.cz/products/pribeh-legionare/>
Protože březnové číslo ČAJe je věnováno legionářům, dovolil jsem si Honzovi položit několik otázek souvisejících právě s touto knihou.

- Honzo, vím, že písčš knihy nejen z regionální historie, získal jsi i řadu cen, např. Cenu Miroslava Ivanova za literaturu faktu. A tak pro tebe nebylo asi náhodou, že jsi objevil rukopis svého prapředka. Jak a kdy

se to stalo?

To je dlouhý příběh. Jako malý kluk jsem trávil prázdniny u rodičů svého otce na Hasině u Rožďalovic. Na dva tři týdny tam každoročně zajížděl dědečkův bratr – strýc Rudla, jak jsem mu říkal. Podepisoval se ale Sergej. Nebylo mi úplně jasné proč, ale nepátral jsem po tom. Teprve mnohem později se mi toto náboženské převtělení vyjasnilo – na protest proti sepletí katolické církve s rakousko-uherským mocnářstvím, přestoupili legionáři v Rusku na pravoslavnou víru a nechali se pokřtít ruskými jmény.

Strýc sedával na dvoře na nízké židličky, na betonové desce studny měl postavený kufříkový psací stroj a z lístků papíru hustě popsaných inkoustovou tužkou přepisoval na jiné papíry svoje poznámky. „To bude jednou kniha o světové válce a o tom, co jsem v ní viděl a prožil a jak jsem v ní skoro umřel,“ říkal mi.

Pak nastala dlouhá pauza. Dospívající kluk měl jiné zájmy.

Až v dospělosti jsem v pozůstalosti dědy Josefa našel nějaké strýcovy poznámky a pár fotografií, několik starých pohlednic z Japonska a pět strojem psaných stránek založených v bibliofilském svazěčku Máje.

Když jsem v devadesátých letech začal pracovat jako novinář, narazil jsem ve starém sborníku Boleslavan na článek strýce Sergeje z roku 1936 v rubrice Paměti legionářů. Přetiskl jsem ho tehdy, v devadesátém osmém roce, v historické příloze týdeníku Nymbursko „Kaplanka“ a vzpomněl si na strýcovu snahu vydat o sibiřské anabázi soubornou knihu. Začal jsem tedy pátrat, kam se její strojopis poděl. Hledal jsem v Polabském muzeu v Poděbradech, pod které připadlo po svém zrušení muzeum rožďalovské (do něhož strýcové i děda věnovali řadu exponátů), poptával jsem se v archivech v Lysé nad Labem, Jičíně a v Mladé Boleslavi, ve Vojenském historickém archivu. Ani rukopis, ani další věci připomínající působení bratří Řehounků v legiích se nenašly.

Proč, se mi osvětlilo až po několika dalších letech. Na začátku šedesátých let, podle svědectví jednoho starého pána – muzejníka, dostala muzea příkaz vyřadit ze sbírek a zničit legionářské věci. Pod dohledem StB je museli naházet do ohně a spálit.

Až po několika letech mi zavolal vedoucí nymburského Vlastivědného muzea František Sýkora, že objevil krabici, v přírůstkových seznamech muzea blíže nespecifikovanou, v níž jsou nějaké dokumenty nadepsané „Sergej Řehounek: Prvá světová válka, co jsem v ní viděl a prožil“.

- Jak dlouho trvalo, než se podařilo rukopis vydat? Jak moc jsi musel do textu zasahovat, upravovat?

Od nalezení oné pozůstalosti to trvalo několik let, nežli jsem se rozhodl z rukopisných poznámek a strojopisných textů v jedenácti svazcích vybrat to podstatné, jazykově upravit a sepsat do knížky. Pojal jsem to jako splacení rodinného dluhu.

Ty texty jsem vlastně musel úplně přepsat. Za prvé byly napsané v zastaralém jazyku. Za druhé strýc používal obrovské množství rusismů, jimž by už dnes nikdo nerozuměl. Za třetí jeho zápisky byly psané deníkovou formou, z níž jsem dával dohromady příběh. A za čtvrté toho jeho textu bylo asi osmkrát tolik, než bylo možné použít v knížce – vybral jsem to nejzajímavější.

- Jaký byl tvůj příbuzný Rudolf Sergej Řehounek jako člověk? Jak jsi ho měl možnost poznat ty? Vyprávěl často svoje vojenské historky?

Na první pohled vypadal velice přísně a nepřístupně, ale byl to neobyčejně laskavý člověk. Občas vyprávěl pro mne neuvěřitelné příběhy, jak musel jít do války, i když by raději běhal za slečnama, jak se nechal dobrovolně zajmout nepřítelem a pak na jeho straně bojoval proti svým dřívějším kamarádům, jak měl v břiše kus železa (které mu tam zůstalo až do smrti) a jak nakonec musel objet a obeplout celou zeměkouli, aby se mohl vrátit domů.

K jeho vyprávění se připojoval i můj děda, který bojoval na úplně opačné straně Evropy – v Itálii, ale také proti Rakousku, v italských legiích. V šatníku měl starou uniformu se šišatým kloboukem, který mi při svém vyprávění vždycky posadil na hlavu. Dalším, jehož příběhy jsem s otevřenou pusou poslouchal, byl třetí z bratrů – strejda Frantík, kterému, když přijel na návštěvu, zase bratři říkali Mikuláši. Přidal svoje historky, protože i on bojoval v České družině na Rusi. Všichni tři mi ukazovali svoje medaile za statečnost a jizvy na těle po střelách a šrapnelech. A mně bylo divné, že se v novinách píše o traktoristech, kteří rozorali meze, a dojičkách překračujících plán v „mléčné lize“ a ne o takovýchto hrdinech, kteří nasazovali svoje životy a mnozí je i položili za svobodu a samostatný stát Čechů a Slováků. Nadešla totiž tenkrát doba, kdy se už legionáři z ideologických důvodů nepřipomínali, ba dokonce se o nich nesmělo mluvit, a tak medaile zůstaly v šuplíku a kniha strejdy Rudly nevyšla.

- Co na těch svých předcích obdivuješ nejvíc?

Byli to bez jakékoliv nadsázky hrdinové, kteří nasazovali životy za ideu samostatné republiky. Ale brali to jako úplnou samozřejmost.

- Když čtu všechny ty historky legionářů a vůbec vojáků za 1. světové

války, říkám si, jestli bychom my, dnešní generace, tohle všechno přežili? Co ty na to? Byl jsi sám voják?

Já jsem se z vojny ulil. A nemrzí mě to. Ale když jsem četl ty strýcovy příběhy, napadala mne často myšlenka, že to snad ani není možné, že se to zcela vymyká jakékoliv realitě.

- Má někde prastrýc svoji pamětní desku?

Právě na základě mé knihy byla péčí města Mimoň odhalena pamětní deska na domě, kde strávil druhou polovinu svého života.

- Protože letošní ročník ČAJe mapuje sto let republiky, zeptám se, co si myslíš, že by tvůj prapředeek řekl naší současnosti? A jak ty vnímáš oslavy výročí republiky, která vlastně už čtvrt století neexistuje?

Když jsem tu knihu psal, měl jsem obavy, že o ni nebude zájem. Z pohledu dnešní mladé generace je to úsek českých dějin, který je, obrazně řečeno, pro mnohé, hlavně pak pro ty nejmladší, vzdálený téměř stejně jako doba husitská či třicetiletá válka. A přece je to nedávno a poselství těchto textů je stále aktuální, neboť na šílenství zvané válka se nesmí zapomínat. Vždyť stále platí, že zapomeneme-li na svoji historii, musíme si ji zopakovat. A opakovat válku určitě nikdo nechce.

Nakonec se ukázalo, že moje obavy byly liché – kniha byla velmi rychle vyprodána.

A jak by to mí strýcové a dědeček vnímali? Vždyť to byli právě oni, kdo za republiku bojovali. Horší by to asi bylo se současnou politickou realitou.

-Vím, že jsi pilný jako včelička. Co právě nyní chystáš za knihy k vydání?

Poslední dvě moje vydané knihy jsou z ediční řady Tajemné stezky nakladatelství Regia: „Zlatým pruhem Polabí“ a „Svatojiřským lesem“. Nyní píšu další z oblasti Českobrodsko „Pošembeří“. U nakladatele mám železničářské „Pohádky nepohádky mašinky Lízy“, dokončené v rukopisu mám pohádky psané pro moji vnučku „Julinka a její písmenkoví kamarádi“. V krátké době vyjde turistický průvodce „Rožďalovice – město s atmosférou 19. století“, což je jakýsi předskokan budoucí velké knihy o Rožďalovicích.

- A úplně na závěr ještě poslední otázka, určitě si s ní poradíš. Snažil jsem se zjistit, kdy přišly zprávy o vzniku Československa do Jičína. V kronice Úlibic je třeba zmínka, že informace o velkém sročení lidí v Jičíně přinesl dělnický učeň Václav Pánek 29. října 1918 do Úlibic a

potažmo i Řehče.

Jak to bylo v Nymburce? Slavilo se již 28. října? Nakonec Nymburk je od Prahy, co by kamenem dohodil.

Domnívám se, že do Jičína musely přijít zvěsti o vyhlášení republiky již večer 28. října. Když jsem psal knihu o Kopidlně, dočetl jsem se, že tam ji oznámili s velkou pompou železničáři po příjezdu vlaku před sedmou hodinou večerní . Předpokládám, že v Jičíně si to nenechali pro sebe.

V Nymburce vše začalo 28. října kolem poledne vyvěšením vyhlášky pražského Národního výboru „Mír s Rakouskem je hotov“ na dveře poštovního úřadu. Lidé začali strhávat symboly rakouského mocnářství, z železničních dílen pochodovali dělníci v montérkách na náměstí, kde byla zničena černo-žlutě natřená šibenice s nápisem „Ani tato zbraň nezachránila Rakousko!“ Ve tři hodiny odpoledne se v sále hotelu Na Knížecí konala schůze se zpěvem Kde domov můj a s projevem.

Velkolepé oslavy s účastí tří tisíc lidí se ale konaly až 8. listopadu, v den bělohorské porážky.

Děkuji za rozhovor a přeji hodně dalších úspěšných knih.

Václav

RANKO RISOJEVIĆ – BOSENSKÝ KAT

Vydavatel Fori Prague v roce 2010

Překlad Ladislav Soldán a Zvezdana Marković

Doslov Zvezdana Marković

Ranko Risojević (*1943) je bosenskohercegovský prozaik, básník, dramatik, esejista, historik matematiky, překladatel a kulturní pracovník. Ale především je to spisovatel, napsal na čtyřicetku knih, rozhlasové hry a divadelní hry.

Ve své knize „Bosenský kat“ nahlíží na události v Bosně a Hercegovině na přelomu 19. a 20.století až po konec 1.světové války jednak očima kata Aloise Seifrieda, jeho syna Otty a očima vypravěče příběhu. Zároveň čtenáře seznamuje s životem v oblasti, kde se často měnily vlivy a vlády, kde se mísily kultury, kde vedle sebe žili příslušníci různých národů a národností.

Hlavní postava příběhu, kat císařské a královské Zemské vlády v Sarajevu Alois Seifried, vykonává svoji profesi, slouží císaři, přemýšlí o své práci, rozmlouvá třeba s kolegou katem, rád hraje na citeru.

Z nezávazného vztahu s Paulinou Fieundlichovou se narodí syn Otto, který je sice postižený, ale má výtvarný talent. Alois Seifried žije v Sarajevu, ale jezdí po celé Bosně a Hercegovině, aby vykonával rozsudky smrti. Poznává své oběti a přemýšlí o řadě věcí, třeba i o anatomii člověka, ale především o tom všem kolem sebe. Viz str. 242: *Otec mi řekl: Jestlipak víš, Otto, co náš velitel generál Sarkotić říkal za války o všech, které jsme po krátkém procesu buď věšeli nebo stříleli: „Vidíte, pánové, teď jsou to velezrádci! A jestliže válka dopadne v náš neprospěch, budou to mučedníci a největší hrdinové svého národa!“*

Knihu asi nejlépe charakterizuje ve svém doslovu Zvezdana Marković, kdy píše (str.257): *Námět knihy je neobyčejný. Je to příběh kata, státního zaměstnance císařského královské monarchie Rakousko – Uhersko, který vzbuzuje strach a rozechvění, ale za touto slupkou je skryt křehký člověk. Stejně zranitelný a slabý, plný nechuti a vybíravý, lidský i podivínský, rozumný i zaslepený...*

Knihu je zajímavá také z historického hlediska, neboť kat Alois věší atentátníky na Františka Ferdinanda d'Este. Přitom se dožije převozu ostatků Gavrila Principa do jeho vlasti. Vůbec v období 1.světové války jsou postřehy a zápisky nejzajímavější. Kat si uvědomuje hrůzy války, ale nedokáže jednat jinak.

Zajímavost příběhu dodává i forma zpracování, kdy různé kapitoly vypráví někdo jiný.

Mimo jiné doplním, že překladatelku Zvezdanu Marković jsme mohli poznat i v Jičíně, na křtu překladu knihy Emira Kusturici od Dragy Zlatníkové „Cizinec v manželství“ 8.března 2017 v knihovně (viz foto Martina Žantovského).

Václav

Zlata ZÁKOUTSKÁ O MĚNOVÉ REFORMĚ ROKU 1953

Rok 1953 byl pro mne z mnoha důvodů velmi významný. Byla jsem už přes rok v zaměstnání, které se mi líbilo – na chirurgické klinice VLA v Hradci Králové, a čekala své první dítě. U lidí, hlavně mladých, ještě přetrvávala poválečná euforie z osvobození od útlatku a válečného nebezpečí a život jsme viděli, přes všechny potíže, růžově. I v mezinárodní situaci se ten rok stala řada klíčových událostí. Zemřel J. V. Stalin, uctíváný skorobůh, brzy po návratu z jeho pohřbu, za zpochybňovaných okolností, onemocněl a zemřel i prezident republiky Klement Gottwald.

Chaos a volba příštího prezidenta se nás dotýkaly jen okrajově. Hospodářská situace však něco signalizovala. Lidé plni nervozity skupovali vše, co se dalo, i věci nepotřebné. Prostřednictvím rozhlasových hlasatelů uklidňovala vláda a nakonec i prezident Zápotocký spoluobčany. Byli jsme vyzýváni ke klidu a rozvaze v nakupování, protože měnová reforma nebude! Věřili jsme, náš prezident přece nelže, jeho slovo je „svaté“.

Byty nebyly. Z pokojíčku ve 3. poschodí, kde jsem bydlela v podnájmu – ne se svým manželem, ten bydlel na letišti – ale s laborantkou z kliniky, jsem s úsměvem sledovala projíždějící auta přeplněná nábytkem a třeba i řadou stejných předmětů, jen aby se utratily peníze.

Díky rozhlasovému prohlášení jsem byla klidná, plná vědoucí víry, i když obchody se spotřebním a průmyslovým zbožím už zely prázdnotou. Shovívavě i s trochou opovržení jsem pohlížela na nepoučitelné nakupující pošetilce.

Poslední den před reformou, o které jsme nevěděli a nechtěli vědět, jsme s manželem procházeli městem. Koupit se dala jen limonáda a peníze brala už jen půjčovna ložek. Jeli jsme po Labi a tichá voda uklidňovala.

Ráno byla vyhlášena měnová reforma, rána pod pás. Ve výlohách se přes noc objevilo vzácné zboží jako rýže, hrách a kakao. V té době jsme měli zažádáno o novomanželskou půjčku v dovolené výši 36 tisíc Kčs. K tomu jsme vybrali všechny své úspory, což bylo asi 6 tisíc, které jsme chtěli dosadit k půjčce, a za ten obnos koupit kuchyň a ložnici. Po měnové reformě byly vklady „vázané“ a nesmělo se z nich vybírat. Po delším čase, kdy se úředníci v peněžních ústavech potýkali s převodem peněz 1:5, jsme obdrželi od spořitelny jakousi smlouvu, ze které vyplývalo, že nám poskytnou půjčku 6 tisíc Kčs a my jim během 10 let zaplatíme 36 tisíc v nové měně. Byla to nelogická administrativní nehoráznost, která se časem vyřešila. Lidé si byli teoreticky rovni – každý dostal 200 Kčs. Právě tolik stál nejlevnější kočárek pro naše miminko, které se mělo zanedlouho

narodit.

Cítili jsme se zaskočení a podvedeni. Byli i lidé, kteří psychicky nevydrželi a těžkou, bezvýchodnou situaci řešili sebevraždou.

Do této pohnuté doby se narodil náš synáček, dítě ze všech nejkrásnější na zemi i na planetě, jak je vidí každá milující máma. A to štěstí zaclonilo všechny problémy.

Trvalo řadu let, než jsme se vypořádali se situací, do které nás vrhla měnová reforma. Celý život jsme museli zápasit s půjčkami a počítat s každou korunou, rozmýšlet, co koupit dnes a co počká do zítřka.

Pro své tři syny jsme přestavěli domek a zajistili rodině skromný, ale dobrý život podle svého nejlepšího svědomí a maximálních možností. Z miminka je dnes padesátiletý chlap a jeho bratři jsou ve stáří 45 a 40 let. Měnová reforma nás poznamenala, ale všechno jsme vydrželi.

Život a čas běží dál svým nezadržitelným tempem a je to tak dobře.

(Z knihy „Babička Zlata vypravuje.“)

Václav FRANC MOJE DĚTSKÉ VZPOMÍNKY NA DĚDU

Děda pekař

Děda byl pekař a měl to za války dobrý, protože byl u kuchyně, a vypravoval nám, že když byla válka už u konce, tak neměli z čeho vařit, ale přišel befel, aspoň to tak děda říká, ale ještě štěstí, že ho neslyší táta, protože táta říká, že jsme Češi, a tak máme mluvit česky. Třeba když řekneme flaška, tak nás hned opravuje, že česky se správně říká láhev, nebo když řekneme špunt, tak říká, že to není špunt, ale zátka.

Jenže děda říká befel, protože byl na vojně za Rakouska-Uherska a tam se mluvilo německy, tedy befel, vlastně takovej rozkaz, že se má zlepšit strava, že vojáci mají dostat přidáno maso. Jenže za války maso nebylo, a tak děda vařil pořád něco z řepy a brambor a vojáci mu nadávali, že nic jinýho neumí uvařit, ačkoliv děda byl spíš pekař než kuchař a vařil by rád, ale neměl z čeho. Jednou uvařil zase nějakou řepu a přišel na kontrolu nějakýho oficír, táta by řekl důstojník, a ptal se, co to jedí, a děda nevěděl, co mu má říct, aby neměl nějaký malér, a tak povídá německy: „Das ist Kukacka!“ To řekl, že je to kukačka, a ten důstojník si dal nandat taky porci, a protože nechtěl, aby si vojáci stěžovali, že jim děda vaří jenom nějaký blafy, tak si pochutnával, až se mu za ušima dělaly boule, jak děda nikdy neopomene říct, a říkal si nahlas: „Das ist Kukacka! Das ist fajn Kukacka!“

Jak děda dezertýroval

Když měl pan Dušek pohřeb, si dobře pamatuju, protože to si děda vzal černej oblek, ten co má do truhly, jak říká, a šel Václava vyprovodit na poslední cestě. A večer bylo dědovi špatně a babička mu vyčítala, proč to pivo a kořalku pije, když ví, že mu bude špatně, ale děda byl naměkko a skoro brečel, že už na tom světě nemá žádnýho pořádnýho kamaráda. A vzpomínal, jak s Václavem vojákoval a jak chtěli přeběhnout frontu. Zkrátka chtěli „dezertýrovat“, jak děda říkával.

„Jo jo, měli jsme tenkrát štěstí; kdyby nás chytil někdo jinej, už jsem tady dávno nebyl,“ naříká děda a my se ho ptáme, jak to dopadlo, i když jsme to jeho dezertýrování slyšeli už tolikrát, ale chceme, aby měl děda radost, že to jako neznáme.

„To bylo tak, holoto,“ řekne děda a má hned lepší náladu. „Copak se nám chtělo, mladejm klukům, padnout za císaře pána?! Prdlajs! A tak jednou večer povídám Václavovi: Hele, Václave, co kdybysme to dneska v noci prubli, varta byla slabá, já měl z kuchyně ňáký jídlo, abysme přežili pár dní. Václavovi se moc nechtělo, ale na frontě to smrdělo, tak jsme to prubli. Dva dny jsme se protloukali lesem, a když jsme konečně narazili na vojáky, tak ruce pěkně vzhůru a křičíme: Nepucajtě! Nepucajtě! Mysleli jsme, že to jsou Rusové, aby nás nezastřelili, když viděli rakouský uniformy, ale kdepak, byli to Rakušani. Já povídám, Václave, je zle. Za dezerci byla kulka jistá. Průzkum nás přivedl k takovému oficírkoj, pomalu mu teklo mlíko po bradě. A von na nás spustil, tak kampak jste měli namířino, a já se skoro strachy podělal, ale Václav měl víc pod čepicí a neroztřásla se mu kolena, neměli jsme co ztratit a na šibenici se nejde každý den. Mrknul na mě a povídá, že jako jsme se ztratili od svý kumpanie, že bloudíme lesem a nemůžeme se dostat ven. A ten oficírek věděl svoje, ale byl to Čech, nikdá jsem se nedozvěděl, jak se jmenoval, ale díky jemu jsme se dožili konce vojny. Tak povídá, chlapi jedny, co mám s váma dělat, když vás dám k polnímu soudu, tak vás pošlu na smrt. Odkud jste? A Václav povídá — ve mně by se krve nadořezal —, že od Hradce, a von na to, od kterýho Hradce, a tak jsme mu řekli, že vod Královýho, a tak jsme se domluvili, že von je taky vod Hradce Královýho, někde z Plotiště, a tak jsme našli společnou řeč. A pak jsme to s Václavem dotáhli až do konce vojny, a teď je Václav na pravdě boží, jo jo! Není nad to, když má člověk pořádnýho kamaráda!“ končil svoje vyprávění děda.

Děda a „kamarádčoft“

Děda nám vypravoval, že měl kamaráda, nějakého Karla Šrůtka ze Lhoty. Nastoupili spolu na vojnu a táhli to spolu dlouhou dobu na frontě, dělili se

o svačiny a tak, prostě hrozně spolu kamarádili. Jednou přišel k dědovi nějaký oficír a řekl: „Vojíne, nechtěl byste dělat u mne ve Vídni burše?“ A děda chtěl, protože vojna ve Vídni byla pořád lepší než někde v zákopu, taky se ve Vídni nestřílelo a děda měl šanci přežít zbytek války pěkně v klidu za větrem, jak říkává, když nám tuhle historii vypravuje. Ten oficír dal dědovi den na rozmyšlenou a děda se se vším svěřil svému největšímu kamarádovi Karlovi Šrůtkovi ze Lhoty. Váhal, protože si říkal, že tady Karla nechá samotného, ale zase se mu líbilo, že by měl ve Vídni klid a na frontu by se už nevrátil. A ten kamarád Karel povídá dědovi: „Franto, to bys mně přece nemohl udělat, takovej kamarádčoft, a ty bys mě tady nechal samotnýho, přece bys kamaráda nevopustil. Vždyť co jsme spolu prodělali, a nakonec jsme to všechno ve zdraví přežili, snad pánbů dá a dožijeme se i konce týdne prašivý vojančiny!“

Tak děda dal na Karlova slova a na druhý den povídá oficírovi, že si to jako rozmyslel a že do Vídne jako burš nepůjde. Lajtnant si z toho nic nedělal, akorát řekl: „To je škoda, moc bych zrovna o vás stál, ale co, nechcete vy, bude chtít jinej!“

A ten oficír šel za Karlem Šrůtkem a voptal se ho, jestli by nechtěl k němu jako burš do Vídne, a Karel se nerozmejšlel ani minutu a kejvnul, že jo. A tak se velkej „kamarádčoft“ nakonec rozpadnul a děda se s Karlem už nesetkal, protože na něj měl jednak vztek, že není žádnej kamarád, ale hlavně kvůli tomu, že se ten Karel ve Vídni po válce voženil a zvostal tam. „Ale co, špatnej kamarád, žádnej kamarád,“ řekne vždycky děda nakonec, když nám tudle historku vypravuje.

(Z knihy „František)

ČAJ pro chvíle pohody

č.138, březen 2018, ročník XVII

Vydáno 5. března 2018 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!